

νε για να τους καμαρώνουν τα σαλόνια και να τους ανοίγουνται οι έφημερίδες. Πές μου τί θαμάζεις για να διώ αν πρέπει να καθήσω ήσυχα στο πλάι σου ή να σου γυρίσω την πλάτη. Έπειτα: ένα ποιητή που αγάπησα ή και κάπως γνώρισα, γέροντας άπάνου από τα γλυκόλογα φύλλα του βιβλίου του, δεν αίστάνομαι την ανάγκη να τον πλησιάσω αλλοιώτικα. Πιο πολύ ήταν είναι ξένος. Δεν ξέρω να μιλήσω. Μόλις τραυλίζω, άκόμα και τα ρωμαίικα. Είμαι, μαζι, δειλός όσο δεν παίρνει, και παράξενα περήφανος. Άλλο να διαβάζω τους «Παράδεισους» του Ρισπαίν, ίσως ισότιμος κ' εγώ ποιητής των «Παράδεισων», όσο κι αν είμαι άκρίταχτος, κι άλλο να μαθαίνω πως έρχετ' ένας ποιητής φερμένος από έναν ίμπρεσάριο, με όλα τα συστήματα της ρεκλάμας, για να μιλήση μέσα σ' ένα θέατρο γεμισμένο από κόσμο σνομπιστή, ξενομανή, και για τουτό άκριβοπληρωτή, και τί να μάς πη; Να μάς πη για την ψυχή που τραγούδησε του κύκνου το τραγούδι μέσα στην άθνατη «Προσευχή» του Ρενάν, κι από καιρό σέρνεται άποσωμένη, σαρακοφαγωμένη, δασκάλων τυφλοσύρτης, δικηγόρων πασάλειμμα, θέμα της πιο φτηνής φιλοσοφίας και της πιο εύκολης ρητορικής, σύμβολο της κάλπης του Μιστριώτη, έκστατικό χαμόγελο σε φτιασιδωμένα χείλη του πιο άστοχαστου φιλελληνισμού, χείδεμα συγκαταβατικό, σά δεν είναι καταφρονητική κοροϊδία προς όλους έμάς, όσο κι αν άκόμα δεν το νοιώσαμε, το αλώνιο τουτό στο κεφάλι μας κοπάνισμα της άνυπόφορης κοινοτοπίας, όσο κι αν μάς προσφέρεται. σε σάλτσα φραντζέσκης, άφροστάλαχτης, ή όποιας άλλης εύγλωττίας. "Α! μάς παρασκοτίζουν, στιχουργοί και πεζογράφοι, άθηναίοι του Παρισιού και άθηναίοι της Πλάκας, με την άθηναία τους ψυχή! Μπορείς να μου μιλήσης, τραγουδιστή των γύφτων και των κακόμοιρων, για την ψυχή του ντζαμιού της Άγορας, που βελθήκανε να γκρεμίσουν; Πιο πολύ θά μ' ένθουσίαζες. Μά τότε θά μάς μιλούσες και για τόσα άλλα, πράγματα σημαντικά, σπαρταριστά. Για ένα ζήτημα γλωσσικό, ζήτημα ζωής και θανάτου για μάς έδω. Για ποιητές και πεζογράφους σάν εσέ, και πιο μεγάλους από σένα, αναθεματισμένους για τη μεγαλωσύνη τους. Για μια Βουλή που δοξάζει τα άερόλογα και τσαλαπατá το Λόγο. Για λειτουργούς άσυνείδητους που καθίζουμε στο σκαμνί τους άγαθούς και τους άθώους, και σηκώνουνε τον όχλο να τους πνίξη. "Η αν δεν τα πήρες βέβαια μυρωδιά τέτοιας λογής κρίματα, θά μιλούσες για τη δική σου την ψυχή, που θάντιπροσωπεύη κάποιον κόσμο όμορφιάς, θά μιλούσες για τους άτσιγγάνους και για τους ζητιάνους σου, για τη γλώσσα που ζήτησες κάποτε

κ' εσύ να δημοκρατικέψης, ακολουθώντας και σε τουτό, το παράδειγμα του Ούγκώ, του δασκάλου σου. Μά τότε δε θά πρόβαλλες φερμένος από θεατρώνη, δε θά στοίχιζε για τάκουσμά σου 50 φράγκα το θεωρείο, ό σύλλογος των έρασιτεχνών δε θά σου έκανε ρεδερέντσες, δε θάκουγες, θέλοντας μή θέλοντας, ποιήματα του Μορέας, δε θά σου στρώνανε τραπέζι, τσιμουδιά οι έφημερίδες, και, το σπουδαιότερο, δε θάπαιρνες παράσημο. Μόνο το χέρι θά σου φιλούσαμε κάποιοι. Δε θά κέρδιζες τίποτε.

Τόν ποιητή, σά δε τον όνειρεύομαι άηδόνι ή χρυσαιτό, τότε φαντάζομαι σάν άπόστολο και σάν κριτή. Τόν ποιητή τον όνομάζει ό άμερικανός Ουίτμαν **άποκριτή**. Έχει πάντα μιάν άπόκριση βαθεία να δώση στα βαθύτερα ρωτήματα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΜΕΡΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ

Είμωνα προχτές στού Πάλλη. Είταν εκεί κι ό Έρμονας, και τα λέγαμε. Και μιλώντας για κάποιο μας φίλο, είπε ό Έρμονας πως αυτός ό φίλος θαρρεί πως ή Ίδέα σά να σκόνταψε κάπως με τα Μιστριώτικα και με τα Βενιζέλικα. Τους είπα, και το ξαναλέω τώρα κ' έδω, πως όταν ό Μιστριώτης σηκώθηκε και ξέσκισε τα ρούχα του και το λαιμό του για να κάμη τον κόσμο να το πιστέψη πως καταστρέφουμε το Έθνος, είδε ένα πράμα που μερικοί μας δε φαίνεται να το καλοΐδαμε άκόμα. Είδε πως καλοκαθήσαμε τόσο άπλόχωρα μέσα στο σημερινό τον κύκλο της δημιουργικής της φιλολογίας, που τόπο δεν αφήσαμε μήτε για μισό καθαρευουσάνο. Είδε πως όλη ή σημερινή μας ή φιλολογία είναι ρωμαίικη. Είδε συνάμα και πως κάθε λίγο ξεφυτρώνουνε και μιá συντροφιά νέοι, κι από τον Ψυχάρη πιο Ψυχαρικοί, πότε στόνα Γυμνάσιο, πότε στάλλο. Και γιατί; Έπειδή σάν κουραστή το παιδί από τα μαθήματά του και γυρέψη ή ψυχή του μιá στιγμής άνάσα και θροφή σε λογοτεχνικά έργα, αλλά δε βρίσκει πια τώρα παρά «μαλλιάρá», άληθινά «καρηκομέντα» έργα, και μ' αυτά θρέφεται και μεγαλώνει ή ψυχή του. Το καταλάδανε λοιπόν, κι ό Μιστριώτης και τα Μιστριωτόπουλα, πως ή Ίδέα πήρε μονάχη της τον κατήφορο, κι άλλον τρόπο δεν μπόρεσανε να σοφιστούνε για να σταματήση αυτό το πράμα, παρά τη βία και την ψευτιά. "Η

ψευτικά δὲν κόλλησε, ἐπειδὴ ὁ κόσμος δὲν τὸ πίστεψε πῶς εἴμαστε προδότες. Τὸς ἔμεινε λοιπὸν ἡ βία, καὶ τὴ χῶσανε μέσα σ' ἓνα νόμο, ποῦ κι αὐτὸς ὁμῶς δὲν μπόρεσε νὰ γγίξῃ τὴ λεύτερη τὴ φιλολογία. Κάμανε μ' ἄλλους λόγους τὴ συνηθισμένη τὴν τρύπα μὲς στὸ νερό. Μὰ κι ἂν μπορούσανε νὰ βασταχτοῦνε τὰ δυὸ ἐκεῖνα τὰ μέτρα, πάλε δὲ θὰ μποδίζανε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ νὰ διαδάξῃ τὴ δημοτικὴ τὴ φιλολογία ἀφοῦ, καθὼς εἶδαμε, καθαρευουσιάνικη σύγχρονη φιλολογία δὲν ἔχει, καὶ τὸ παιδί πρέπει κάτι νὰ διαδάσῃ ὅξω ἀπὸ τὰ στερεότυπα τοῦ σχολείου, καὶ θὰ τὸ βρῇ νὰ τὸ διαδάσῃ, μὰ καὶ μέσα σὲ κλουβὶ νὰ τάλυσοδόσῃς.

Ἡ Ἰδέα λοιπὸν εἶναι τόσο βαθειὰ ριζωμένη μέσα στὴν καρδιά τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ Ἑθνους, ποῦ σὰν ἀπὸ ἀκαταγώνιστους φυσικοὺς νόμους δουλεύει μονάχη της, εἴτε τῆς γράψουμε ἐγκώμια εἴτε δὲν τῆς γράψουμε, εἴτε τῆς γράψουν αὐτοὶ κατηγορητήρια εἴτε δὲν τῆς γράψουνε. Μὲ τὸ νὰ ζητήσανε μάλιστα οἱ ἀντίπαλοι μὲ τέτοια μέσα νὰ τὴ σθύσουνε, ἔδειξαν πόσο λίγο καταλαβαίνουν ἀπὸ ἀνθρώπινα ψυχόρμητα κι ἀπὸ φυσικοὺς νόμους.

Ἀργὰ τὰ συλλογιστήκανε. Ἐπρεπε ν' ἀρχίσουνε πρὸ εἴκοσι χρόνια, τότες ποῦ πρωτογραφήκανε τὰ πρῶτα πρῶτα λογοτεχνικὰ ἔργα μας, νὰ τὰ κάψουνε, καὶ νὰ βάλουν καινούργιους Ἀντωνιάδηδες, Βασιλειάδηδες κι Ἀμπελάδες νὰ τοὺς γράφουνε ὑπνωτικὰς μετοχὰς κι ἀντερογαλτικοὺς ἀναδιπλασιασμούς.

Δὲν τὰ πιστεύετε αὐτά; Ὅριστε ἄλλη μιὰ φρέσκη ἀπόδειξη. Στὸ μεγαλονόματο τὸ Σύλλογο τῆς Πόλης προτάθηκε νὰ συστηθῇ τμήμα Νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἡ πρόταση αὕτῃ ἀπορρίχτηκε ἀπὸ τὰ «Καλπάκια» τοῦ Συλλόγου ἐπειδὴ, κατὰ τὰ «Χρονικά» τῆς Πόλης τῷ δεκαπέντε τοῦ Φλεβάρη, ὑποψιαστήκανε πῶς θὰ γινότανε τμήμα ὀλυσσίδου μαλλιάρικῃ, καὶ θὰ γινότανε δίχως ἄλλο, ἀφοῦ ἡ σύγχρονή μας ἡ φιλολογία εἶναι καθάρια μαλλιάρη.

Ἡ συστηθῇ ὡς τόσο αὐτὸ τὸ τμήμα ἢ ὄχι, τὸ παιδί πάντα τὰ δικά μας τὰ ἔργα θὰ διαδάξῃ σὰ θέλῃ νὰ ξεσκάσῃ, καὶ νὰ γιατί πρόδεψε, προδέδει, καὶ θὰ προδέδῃ ἡ Ἰδέα.

A. E.

Σὲ λίγο βγαίνει σὲ καλοτυπωμένο τόμο τὸ «Ζωντανὸ πτώμα» τοῦ Τολστόη, ποῦ βρέθηκε ὅσοι ἀπὸ τὸ θάνατό του στὰ χερσὶν αὐτοῦ. Τὸ μετάφρασε ἀπὸ τὰ ρούσσικα ὁ συνεργάτης μας κ. Νίκος Καστρινός καὶ ἡ μετάφραση θὰ πουλιέται μιὰ δραχμὴ. Ὅποιος θέλει ἄς γράφει στὸ γραφεῖο μας.

Η ΣΚΛΗΡΟΚΑΡΔΗ

(Cecilia Vellini)

Φοδᾶμαι τὰ γερατειά. Πόνε τῶν παθῶν, γιὰ νὰ μὴ σὲ δοκιμάσω πιά, θὰ πεῖ πῶς γέρασα!

Ἡ καρδιά μου ἔπαψε πιά νὰ ἐνεργεῖ μὲ τὴν ἐνέργεια ἐκείνη ποῦ μέσα της ἡ Ζωὴ πληθαίνει, ὁμορφαίνει καὶ ρουφιέται.

Οἱ περασμένες ἀνάμνησες δεμένες ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη σὰν τοὺς χαλκάδες μιᾶς σπασμένης ἀλυσίδας, σέρνονται πιά πίσω ἀπὸ τὰ βήματά μου καὶ μ' ἀκολουθᾶνε μὲ τὸν κρότο ποῦ κάνε: τὸ περπάτημα ἐνοῦς βουρκόλακα.

Δὲν εἶμαι πιά λυπημένη.

Ἡ ἀδιαφορία μου στὰ βάρη εἶναι περιττόννηση.

Καρδιά μου, σήμερα δὲ σὲ 'νοιώσα. Εἶδα τὸν πόνο, εἶδα τὸ θάνατο, μὰ σὺ δὲν εἴσουν μέσα τους.

Ὁ γιός μου εἶναι πολὺ ἄσκημα· ἐλάτε νὰ τὸν δεῖτε, παρακαλοῦσε ἡ γριὰ μητέρα χερονομώντας, μὲ τὰ ξερά της χέρια σὰ νὰ ζητοῦσε βοήθεια.

Ἐγὼ διάβαζα· δὲ σήκωσα τὰ μάτια μου νὰ τὴν κοιτάξω κ' εἶπα:

— Γιατί νάρθω;

Ἡ γριὰ ξακολούθησε:

— Ἐλάτε, σὰς ἱκετέω. Εἴσαστε ἡ ἐρωμένη του, γενήτε θεός του στὴ θλίψη του. Σὰς φωνάζει μέσα στὸν πυρετό του. Λόρα! Λόρα! Εἶναι σκληρὸ νὰ βλέπεις ἔτσι τὸ παιδί μου νὰ πεθαίνει χωρὶς τὴν παρηγοριά, ποῦ μονάχη ἡ παρουσία σου μπορεῖ νὰ τοῦ δώσει.

— Λόρα! Λόρα! Θὰν τοῦ πῆτε ἓνα λογάκι, ἓνα γλυκὸ ψέμα, μιὰ σπλαχνικὰ λέξη.... γιὰ τελεφταία φορά.

Ἀπάντησα μὲ ἀπάθεια:

— Γιατί νὰ πῶ ψέματα στοὺς πεθαμένους ἀφοῦ δὲν εἶπα στοὺς ζωντανούς;

Καρδιά μου, σήμερα δὲ σὲ 'νοιώσα. Εἶδα τὸν πόνο, εἶδα τὸ θάνατο, μὰ σὺ δὲν εἴσουν μέσα τους.

Ἡ γριὰ κυριεμένη ἀπὸ τὴν συμφορὰ μ' ἔπιασε ἀπὸ τὰ χέρια καὶ μὲ τράβηξε ἴσαμε τὸ σπῖτι της.

Μπήκε μέσα στὴν κάμαρα τοῦ γιοῦ της.